

Asia C-65/23**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

8.2.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittävä tuomioistuin:

Bundesarbeitsgericht (liittovaltion ylin työtuomioistuin, Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

22.9.2022

Kantaja, valittaja ja Revision-menettelyn valittaja:

MK

Vastaja, vastapuoli ja Revision-menettelyn vastapuoli:

K GmbH

Pääasian kohde

Asetus (EU) 2016/679 – Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyssä – Käsittely työsuhteen yhteydessä – Oikeus korvauksen saamiseen – Edellytykset – Käsittelyn lainmukaisuus – Käsittelyn tarpeellisuus – Paikallisen sopimuksen osapuolilla oleva harkintavalta – Tuomioistuinvalvonta – Vahinko – Korvattavan aineettoman vahingon suuruuden arviointi

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Unionin oikeuden tulkinta, SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymykset

- 1) Onko asetuksen (EU) 2016/679 88 artiklan 1 kohdan nojalla annettua kansallisen oikeuden säännöstä, kuten esimerkiksi liittovaltion tietosuojalain (Bundesdatenschutzgesetz, jäljempänä BDSG) 26 §:n 4 momenttia, jonka mukaan työehtosopimukseen perustuva työntekijöiden henkilötietojen,

mukaan lukien erityiset henkilötietoryhmät, käsittely on työsuhteen yhteydessä sallittua, jolloin on noudatettava asetuksen (EU) 2016/679 88 artiklan 2 kohtaa, tulkittava siten, että myös muita asetuksen (EU) 2016/679 säännöksiä, kuten esimerkiksi 5 artiklaa, 6 artiklan 1 kohtaa sekä 9 artiklan 1 ja 2 kohtaa, on aina noudatettava?

- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

Voidaanko asetuksen (EU) 2016/679 88 artiklan 1 kohdan nojalla annettua kansallisen oikeuden säännöstä, kuten BDSG:n 26 §:n 4 momenttia, tulkita siten, että työehtosopimuksen osapuolilla (tässä tapauksessa paikallisen sopimuksen osapuolilla) on asetuksen (EU) 2016/679 5 artiklassa, 6 artiklan 1 kohdassa sekä 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua käsittelyn tarpeellisuutta arvioitaessa harkintavalta, joka voi olla vain rajoitetusti tuomioistuINVALVONNAN kohteena?

- 3) Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

missä määrin tuomioistuINVALVONTA voidaan tällaisessa tapauksessa rajoittaa?

- 4) Onko asetuksen (EU) 2016/679 82 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että henkilöllä on oikeus saada korvaus aineettomasta vahingosta jo silloin, kun hänen henkilötietojaan on käsitelty asetuksen (EU) 2016/679 säännösten vastaisesti, vai edellyttääkö oikeus saada korvausta aineettomasta vahingosta tämän lisäksi, että rekisteröity osoittaa, että hänelle on aiheutunut – jossain määrin merkittävä – aineeton vahinko?

- 5) Onko asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohta luonteeltaan erityis- tai yleisestävä, ja onko tämä otettava huomioon arvioitaessa asetuksen (EU) 2016/679 82 artiklan 1 kohdan nojalla korvattavan aineettoman vahingon, jonka rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijä on velvollinen maksamaan, suuruutta?

- 6) Onko rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän tuottamuksen asteella merkitystä arvioitaessa asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdan nojalla korvattavan aineettoman vahingon suuruutta? Erityisesti, voidaanko rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän tuottamuksen puuttuminen tai vähäinen tuottamus ottaa huomioon tämän hyväksi?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) (EUVL 2016 L 119, s. 1), (jäljempänä asetus 2016/679), erityisesti 2, 4, 5 ja 6 artikla, 82 artiklan 1 kohta sekä 88 artiklan 1 ja 2 kohta

Kansallinen lainsäädäntö, johon viitataan

Liittovaltion tietosuojalaki (Bundesdatenschutzgesetz, jäljempänä BDSG), joka on annettu 30.6.2017 (BGBl. I s. 2097), sellaisena kuin se on muutettuna 23.6.2021 annetun lain 10 §:llä (BGBl. I s. 1858; 2022 I 1045), erityisesti 26 §

”26 § Käsittely työsuhteen yhteydessä

(1) Työntekijöiden henkilötietoja voidaan käsitellä työsuhteen yhteydessä, jos se on tarpeen, kun päätetään työsuhteen perustamisesta, tai työsuhteen perustamisen jälkeen työsuhteen täytäntöönpanemiseksi, lopettamiseksi tai päättämiseksi taikka lakiin tai työehtosopimukseen, yrityskohtaiseen sopimukseen tai virkasopimukseen (kollektiivisopimus) perustuvien, työntekijöiden etujen edustamista koskevien oikeuksien käyttämiseksi ja velvoitteiden noudattamiseksi. --

--

(4) Työntekijöiden henkilötietojen, mukaan lukien erityiset henkilötietoryhmät, käsittely on sallittua työsuhteen yhteydessä työehtosopimusten perusteella. Neuvotteluosapuolten on tältä osin noudatettava asetuksen (EU) 2016/679 88 artiklan 2 kohtaa.”

Lyhyt kuvaus tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Revision-menettelyn valittaja (jäljempänä valittaja) vaatii Revision-menettelyn vastapuolelta (jäljempänä vastapuoli), joka on hänen työnantajansa, asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdan nojalla korvausta aineettomasta vahingosta, joka hänelle on aiheutunut kyseisen asetuksen rikkomisesta.
- 2 Vastapuoli käytti henkilöstöhallinnassa aikaisemmin perinteistä tiedonhallintajärjestelmää (henkilöstötietojärjestelmä), johon kerättiin – vastaavien paikallisten sopimusten mukaisesti – muun muassa seuraavat tiedot työntekijöistä: palkkatiedot, kotiosoite, syntymäaika, ikä, siviilisäätty, sosiaaliturvatunnus ja verotunniste.
- 3 Vuonna 2017 konsernissa, johon vastapuoli kuuluu, suunniteltiin koko konsernin laajuista siirtymistä pilvipohjaiseen Workday-henkilöstötietojärjestelmään. Tässä yhteydessä vastapuoli kehotti 24.4.–18.5.2017 valittajaa lataamaan emoyhtiön verkkosivustolle muun muassa seuraavat tiedot: sukunimi, etunimi, työpuhelinnumero, työsähköpostiosoite, palkkatiedot (vuosi- ja kuukausipalkka, suorituspalkan laajuus), kotiosoite, syntymäaika, ikä, siviilisäätty, sosiaaliturvatunnus ja verotunniste.
- 4 Työpaikkaneuvoston kanssa tehtiin myöhemmin vastaava hyödyntämisen (väliaikaista) sallimista koskeva paikallinen sopimus (jäljempänä yrityskohtainen sopimus), joka koski seuraavia erityisiä tietoja: henkilöstönumero, sukunimi,

etunimi, puhelinnumero, kirjauspäivä, kirjauspäivä konsernissa, työpaikka, toiminimi (K/Dental), työpaikka, toiminimi, työpuhelinnumero, työ sähköpostiosoite. Yrityskohtaisen sopimuksen voimassaolo- ja jälkivaikutusaikaa pidennettiin useaan otteeseen. ”Tietojärjestelmien käyttöä koskeva paikallinen puitesopimus” ja ”Workdayn käyttöönottoa ja käyttöä koskeva paikallinen sopimus” tulivat voimaan 23.1.2019.

- 5 Valittaja katsoo, että hänen tietojensa käsittely uuden henkilöstötietojärjestelmän testauksen yhteydessä ei ollut asetuksen 2016/679 mukaista. Tältä osin hän riitauttaa enää vain tietojensa käsittelyn, joka suoritettiin 25.5.2018, joka on asetuksen 2016/679 ensimmäinen soveltamispäivä, ja vuoden 2019 ensimmäisen vuosineljänneksen lopun välisenä aikana.

Pääasian asianosaisten tärkeimmät lausumat

- 6 Valittaja katsoo, että hänellä on asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdan nojalla oikeus 3 000 euron suuruiseen korvaukseen aineettomasta vahingosta.
- 7 Vastapuoli ei ole asetuksen 2016/679 ja BDSG:n merkityksellisten säännösten mukaan saanut käsitellä häntä koskevia tietoja pilvipohjaisessa Workday-henkilöstötietojärjestelmässä 25.5.2018 ja vuoden 2019 ensimmäisen vuosineljänneksen lopun välisenä aikana.
- 8 Tänä aikana osapuolten välisen työsuhteen yhteydessä tarvittava tiedonkäsittely tapahtui aikaisemmassa henkilöstötietojärjestelmässä, minkä vuoksi hänen tietojaan ei työsuhteen kannalta ollut lainkaan tarpeen siirtää toiseen järjestelmään ja käsitellä siellä saman ajanjakson aikana. Suoritettu tiedonkäsittely ei ollut tarpeen myöskään Workdayn kokeilemiseksi, jotta sitä voitaisiin myöhemmin käyttää koko konsernin laajuisena yhtenäisenä henkilöstötietojärjestelmänä. Sen sijaan niin kutsutut dummy-testit olisivat riittäneet; todellisten tietojen käyttäminen ja niiden asettaminen konsernin sisäisesti saataville Workdayssa ei ollut tarpeen.
- 9 Siltä osin kuin muutoksenhakutuomioistuin – valittajan näkemyksestä poiketen – toteaa, että todelliset tiedot olivat tarpeen tai että yrityskohtainen sopimus oli riittävä oikeusperusta todellisten tietojen käsittelylle, yrityskohtaisen sopimuksen sisältämä tiedonkäsittelylupa on joka tapauksessa ylitetty. Vastapuoli on nimittäin yrityskohtaisessa sopimuksessa mainittujen tietoryhmien lisäksi siirtänyt myös muita tietoja, kuten hänen henkilökohtaiset yhteystietonsa, sopimus- ja palkkatiedot, sosiaaliturvatunnuksen, verotunnisteen sekä kansalaisuutta ja siviilisäätyä koskevat tiedot. Sillä ei ole ollut siihen oikeutta yrityskohtaisen sopimuksen perusteella eikä muutoinkaan.
- 10 Todistustaakan osalta valittaja katsoo, että se on suurelta osin vastapuolella. Sen on esitettävä ja näytettävä toteen, että sen suorittamat toimenpiteet olivat asetuksen 2016/679 mukaisia.

- 11 Vastapuolen tekemät asetuksen 2016/679 rikkomiset ovat myös syy-yhteydessä valittajalle aiheutuneeseen aineettomaan vahinkoon. Jo Workdayssa tarpeeton tiedonkäsittely ja joka tapauksessa hänen tietojensa lainvastainen siirtäminen ja asettaminen konsernin sisäisesti saataville, myös luvattomille kolmansille osapuolille, johtavat aineettomaan vahinkoon. On olemassa myös vaara siitä, että kolmannet osapuolet käyttävät hänen tietojaan väärin, mikä asettaa hänet rekisteröitynä epävarmaan tilanteeseen. Työntekijänä valittaja ei voi tietää, käyttävätkö tai ovatko vastapuoli ja jopa kolmannet osapuolet jo käyttäneet hänen konsernin sisäisesti siirrettyjä tietojaan väärin, ja jos näin on tapahtunut, millä tavalla. Workdayn mahdollisuudet ja tarkoitukset huomioon ottaen on näin ollen mahdollista, että hänen henkilötietojaan käytetään niin kutsuttuun profilointiin eli profiilin luomiseen ja/tai sen käyttämiseen. Koska valittaja ei työntekijänä voi tuntea vastapuolen suorittaman tiedonkäsittelyn sisäisiä olosuhteita eikä hän näin ollen voi ottaa perustellusti kantaa niihin, myös tästä syystä työnantajan eli vastapuolen on suurelta osin kannettava todistustaakka. Lisäksi pelkän tietojen väärinkäytön mahdollisuuden pitää riittää aineettoman vahingon syntymiseen, koska valittaja oli jo sen vuoksi menettänyt henkilötietojensa valvomiskyvyn, mikä on vastoin asetuksen 2016/679 85 perustelukappaleen vaatimuksia.
- 12 Sillä, että tietojen siirto Workdayn täyttämiseksi oli tapahtunut jo ennen asetuksen 2016/679 99 artiklan 2 kohdassa kyseiselle asetukselle vahvistettua soveltamisen alkamispäivää, ei ole merkitystä, koska mainitut olosuhteet olivat jatkuvia. Tältä osin on myös otettava huomioon se, että asetuksen 2016/679 ja BDSG:n säännösten vastaisesti mitään poistamismenettelyä ei ollut olemassa niitä tietoja varten, joita Workdayssa käsiteltiin (väitetyksi) kokeilukäytössä.
- 13 Asetuksen 2016/679 ja BDSG:n rikkomisten ja niihin liittyvien väärinkäyttövaarojen seurauksena valittajan henkilöoikeutta on loukattu vakavalla tavalla. Hänen on saatava tosiasiallinen korvaus vahingosta, mikä todetaan myös asetuksen 2016/679 146 perustelukappaleessa. Tämän lisäksi raskauttavana on pidettävä sitä, että vastapuoli tai sen oikeudellinen edeltäjä on tehnyt rikkomiset tahallisesti kiertämällä tietoisesti tietosuojaa ja yritysorganisaatiota koskevia säännöksiä.
- 14 Vastapuoli katsoo, ettei se ole rikkonut tietosuojalainsäädäntöä. Käsittelyn lainmukaisuus perustuu asetuksen 2016/679 6 artiklan 1 kohtaan sekä BDSG:n 26 §:n 1 tai 4 momenttiin, luettuna yhdessä yrityskohtaisen sopimuksen kanssa.
- 15 Valittajalla ei ole oikeutta asetuksen 2016/679 82 artiklassa tarkoitettuun vahingonkorvaukseen. Hän ei ole osoittanut tosiseikkoja, jotka olisivat vastuun perustana tai myötävaikuttaisivat sen syntymiseen.
- 16 Valittaja, jolla on todistustaakka, ei ole osoittanut riittävällä tavalla aineetonta vahinkoa eikä syy-yhteyttä vastapuolen mahdollisiin rikkomisiin. Siltä osin kuin valittaja esittää konkreettista rikkomista osoittavia seikkoja, vastapuolella on korkeintaan toissijainen väitetaakka.

- 17 Kaikki koetut epämukavuudet tai vähäiset rikkomiset, joista ei aiheudu vakavaa haittaa, eivät riitä vahingoksi. Vahingon sijaan valittaja väittää ainoastaan, että hän katsoo olevansa vaarassa kärsiä vahinkoa. Siinä ei ole kyse asetuksen 2016/679 82 artiklassa tarkoitettusta korvattavasta vahingosta. Se edellyttää pikemminkin yleisen henkilöoikeuden vakavaa loukkaamista, jota ei ole korvattu muulla tavoin. Valittaja ei ole esittänyt näyttöä tällaisesta loukkauksesta.

Lyhyt esitys ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

I. Alustavat huomautukset

- 18 Vastapuoli käsittelee (asetuksen 2016/679 4 artiklan 2 alakohta) rekisterinpitäjänä (asetuksen 2016/679 4 artiklan 7 alakohta) valittajan henkilötietoja (asetuksen 2016/679 4 artiklan 1 alakohta) työsuhteen yhteydessä. Tällainen käsittely kuuluu asetuksen 2016/679 aineelliseen soveltamisalaan, sellaisena kuin se on määritelty kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa.
- 19 Pääasiassa kyseessä olevan tiedonkäsittelyn, joka suoritettiin 25.5.2018 ja vuoden 2019 ensimmäisen vuosineljänneksen lopun välisenä aikana, osalta jaosto katsoo, että asetuksen 2016/679 4 artiklan 7 alakohdassa tarkoitettua vastapuolen ”vastuuta” ei muuta se, että valittajan henkilötietojen lataaminen tai siirtäminen aikaisemmasta henkilöstötietojärjestelmästä emoyhtiön verkkosivustolle tapahtui ennen asetuksen 2016/679 25.5.2018 alkanutta soveltamista eli 24.4.–18.5.2017. Myös tämän jälkeen vastapuoli oli edelleen asetuksen 2016/679 4 artiklan 7 alakohdassa tarkoitettu rekisterinpitäjä. Sen edellytyksenä ei nimittäin ole, että rekisterinpitäjä määrittelee yksin henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tämä voidaan asetuksen 2016/679 4 artiklan 7 alakohdan mukaan tehdä myös yhdessä toisten kanssa. Asetuksen 2016/679 4 artiklan 7 alakohdassa tarkoitettua vastapuolen vastuuta ei jaoston käsityksen mukaan muuttaisi myöskään se, että tämä vetoaisi jatkossa siihen, että sillä ei ollut konsernissa lainkaan tai vain rajoitetusti valtaa vaikuttaa päätöksiin tietojen käytön etenemisestä Workdayssa. Vastapuoli ei nimittäin ole asetuksen 2016/679 soveltamisen alkamispäivästä lähtien pyrkinyt saamaan valittajan tietoja palautetuiksi tai poistetuiksi Workdaysta. Tällaista [palauttamista tai poistamista] ei myöskään ole tapahtunut. Sen sijaan vastapuoli on, pidentämällä useaan otteeseen ja viimeksi 31.1.2019 saakka yrityskohtaisen sopimuksen voimassaolo- ja jälkivaikutusaikaa, osoittanut toimineensa edelleen aktiivisesti asetuksen 2016/679 4 artiklan 7 alakohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, jotta Workdayn väliaikainen käyttö – muun muassa kyseessä olevien valittajan henkilötietojen osalta – voidaan varmistaa tekemällä uusia paikallisia sopimuksia.
- 20 Siltä osin kuin jaosto perustaa nämä ja jäljempänä olevat toteamukset asetuksen 2016/679 säännösten tiettyyn tulkintaan, unionin tuomioistuinta pyydetään siinä tapauksessa, että tämä tulkinta olisi virheellinen, ilmoittamaan siitä ennakkoratkaisukysymyksiin vastaamisen lisäksi. Tältä osin merkityksellisiä ovat

myös tapauskohtaiset ohjeet, jotka koskevat konsernin sisäisesti suoritettavaa tietojen siirtoa ja käsittelyä.

2. *Ensimmäinen kysymys*

- 21 Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään jaosto tiedustelee, onko asetuksen 2016/679 88 artiklan 1 kohdan nojalla annettua kansallisen oikeuden säännöstä, kuten esimerkiksi BDSG:n 26 §:n 4 momenttia, jonka mukaan työehtosopimukseen perustuva työntekijöiden henkilötietojen, mukaan lukien erityiset henkilötietoryhmät, käsittely on työsuhteen yhteydessä sallittua, jolloin on noudatettava asetuksen 2016/679 88 artiklan 2 kohtaa, tulkittava (unionin oikeuden mukaisesti) siten, että myös muita asetuksen 2016/679 säännöksiä, kuten 5 artiklaa, 6 artiklan 1 kohtaa sekä 9 artiklan 1 ja 2 kohtaa, on aina noudatettava. Tähän liittyy erottamattomasti kysymys siitä, mitä asetuksen 2016/679 88 artiklan 1 kohdassa olevalla ilmaisulla ”yksityiskohtaisempia sääntöjä” tarkoitetaan.
- 22 Unionin tuomioistuimen vastaus näihin kysymyksiin on tarpeen pääasian ratkaisemiseksi, jotta jaosto voi arvioida työehtosopimuksena pidettävässä yrityskohtaisessa sopimuksessa määrätyn ja suoritettun tiedonkäsittelyn lainmukaisuutta. Tämä koskee erityisesti yrityskohtaisessa sopimuksessa mainittuja tietueita (ks. edellä 4 kohta).
- 23 Siltä osin kuin vastapuoli on 24.4.–18.5.2017 siirtänyt yrityskohtaisessa sopimuksessa mainittujen tietueiden lisäksi muita valittajan henkilötietoja (palkkatiedot, kotiosoite, syntymäaika, ikä, siviilisääty, sosiaaliturvatunnus ja verotunniste) konsernin emoyhtiön verkkosivustolle Workday-ohjelmiston täyttämiseksi, jaosto tosin katsoo, että se ei kuulunut yrityskohtaisen sopimuksen piiriin eikä sitä näin ollen ole arvioitava BDSG:n 26 §:n 4 momentin vaan BDSG:n 26 §:n 1 momentin mukaisesti. Lisäksi tällainen ylimääräinen tiedonkäsittely ei välttämättä ole ollut BDSG:n 26 §:n 1 momentissa ja asetuksen 2016/679 5 artiklassa ja 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla tarpeen senkään vuoksi, että voidaan olettaa, että vastapuolen tekemässä yrityskohtaisessa sopimuksessa on mainittu kaikki sen näkökulmasta tarpeelliset tietueet väitettyä kokeilukäyttöä varten. Jaoston käsityksen mukaan pääasian ratkaisemiseksi ei kuitenkaan riitä, että osa valittajan riitauttamasta tiedonkäsittelystä on todettava lainvastaiseksi ilman ennakkoratkaisupyynnöäkin. Pääasiassa annettava ratkaisu edellyttää pikemminkin, että riitautettua tiedonkäsittelyä voidaan arvioida kokonaisuutena, koska siihen liittyy tai voi liittyä seurauksia, jotka koskevat tietosuojasäännösten rikkomisen laajuutta ja mahdollisen vahingonkorvauksen suuruutta.
- 24 BDSG:n 26 §:n 4 momenttia, jonka mukaan työntekijöiden henkilötietojen, mukaan lukien erityiset henkilötietoryhmät, käsittely työsuhteessa on sallittua työehtosopimusten perusteella, jolloin on noudatettava asetuksen 2016/679 88 artiklan 2 kohtaa, voitaisiin – sen sanamuodon mukaan – tulkita siten, että asetuksen 2016/679 88 artiklan 2 kohdassa olevien vaatimusten lisäksi muita kyseisen asetuksen vaatimuksia ei tarvitse noudattaa. Siinä tapauksessa työsuhteen

yhteydessä suoritettava tiedonkäsittely, joka olisi oikeastaan lainvastaista, koska se ei vastaa BDSG:n 26 §:n 1 momentissa ja asetuksen 2016/679 5 artiklassa, 6 artiklan 1 kohdassa tai 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tarpeellisuuden vaatimuksia eikä sille ole myöskään rekisteröidyn suostumusta, voisi olla sallittua tai perusteltua ainoastaan sen vuoksi, että siitä määrätään työehtosopimuksessa, kuten tässä tapauksessa paikallisessa sopimuksessa. Pääasian kaltaisessa tilanteessa tämä merkitsisi sitä, että pelkästään sen vuoksi, että tiedonkäsittelystä määrätään työehtosopimuksessa, käsittelyn tarpeellisuutta ei pitäisi tutkia, toisin kuin silloin, kun siitä säädetään lain kaltaisessa yleisessä säännöksessä.

- 25 Jaosto katsoo, että 24 kohdassa esitetty BDSG:n 26 §:n 4 momentin tulkinta ei olisi asetuksen 2016/679 mukainen. Ei tosin ole syytä jättää huomiotta sitä, että työehtosopimuksen – tässä tapauksessa paikallisen sopimuksen – osapuolet ovat lähempänä tosiseikkoja ja että voitaisiin ajatella, että ne ovat pääsääntöisesti saattaneet vastakkaiset intressit asianmukaiseen tasapainoon. Asetuksen 2016/679 88 artiklan 1 kohdassa säädetään kuitenkin, että jäsenvaltiot voivat antaa lakisääteisesti tai työehtosopimuksilla ”yksityiskohtaisempia sääntöjä” työntekijöiden henkilötietojen käsittelystä työsuhteen yhteydessä oikeuksien ja vapauksien suojan varmistamiseksi. Jaoston käsityksen mukaan tästä ei voida nimenomaan päätellä, että kun kyseessä on työehtosopimuksella – kuten käsiteltävässä asiassa paikallisella sopimuksella – tapahtuva sääntely, erityisesti asetuksen 2016/679 5 artiklan, 6 artiklan 1 kohtaan sekä 9 artiklan 1 ja 2 kohtaan sisältyvät tarpeellisuuden vaatimukset olisivat merkityksettömiä. Niiden noudattamisesta ei jaoston näkemyksen mukaan voida poiketa työehtosopimuksella. Vaikuttaa pikemminkin siltä, että asetuksen 2016/679 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut – sekä lakiin että työehtosopimukseen perustuvat – yksityiskohtaisemmat säännöt edellyttävät aina myös muiden asetuksessa 2016/679 olevien vaatimusten noudattamista.
- 26 Jaosto katsoo, että muuta ei voida päätellä myöskään BDSG:n 26 §:n 4 momentissa olevasta viittauksesta asetuksen 2016/679 88 artiklan 2 kohtaan. Asetuksen 2016/679 88 artiklan 2 kohta, jonka mukaan näihin sääntöihin – eli asetuksen 2016/679 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin sääntöihin – on sisällytettävä asianmukaisia ja erityisiä toimenpiteitä rekisteröidyn ihmisarvon, oikeutettujen etujen ja perusoikeuksien suojaamiseksi siten, että erityistä huomiota kiinnitetään tietojenkäsittelyn läpinäkyvyyteen, henkilötietojen siirtoihin saman konsernin tai yritysryhmän, joka harjoittaa yhteistä taloudellista toimintaa, sisällä ja työpaikalla käytössä oleviin valvontajärjestelmiin, ei jaoston käsityksen mukaan vapauta asetuksen 2016/679 muiden vaatimusten noudattamisesta.
- 27 Tämän seurauksena voisi siis olla perusteltua katsoa, että kansallisissa säännöksissä, jotka on annettu asetuksen 2016/679 88 artiklan 1 kohdan perusteella, on aina noudatettava myös muita asetuksen 2016/679 vaatimuksia, kuten esimerkiksi kyseisen asetuksen 5 artiklaa, 6 artiklan 1 kohtaa sekä 9 artiklan 1 ja 2 kohtaa, ja että työehtosopimuksessa – kuten nyt kyseessä olevassa yrityskohtaisessa sopimuksessa – olevat määräykset eivät ole poikkeus tästä.

- 28 Tämä tarkoittaisi pääasian kannalta sitä, että olisi tutkittava, voidaanko valittajan tietojen käsittelyä Workdayn väliaikaisessa kokeilukäytössä pitää BSDG:n 26 §:n 1 kohdassa sekä asetuksen 2016/679 5 artiklassa ja 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla tarpeellisenä. Tältä osin jaosto katsoo, että todellisten tietojen käsittely ei ole lähtökohtaisesti poissuljettua myöskään Workdayn väliaikaisessa käytössä, jos niin kutsutut dummy-testit eivät riitä, mikä kuitenkin olisi sen osapuolen vielä yksityiskohtaisesti perusteltava, jolla on todistustaakka. Muilta osin käsittelyn lainmukaisuus määräytyy asetuksen 2016/679 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan perusteella. Olisi hyödyllistä, että unionin tuomioistuin – ennakkoratkaisukysymyksiin vastaamisen lisäksi – antaisi tapauskohtaisia ohjeita asetuksen 2016/679 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan tulkinnasta, mukaan lukien todistustaakan jakaminen.

3. *Toinen kysymys*

- 29 Jos ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi, jaosto tiedustelee toisella ennakkoratkaisukysymyksellään, onko asetuksen 2016/679 88 artiklan 1 kohdan nojalla annettua kansallisen oikeuden säännöstä, kuten BDSG:n 26 §:n 4 momenttia, tulkittava siten, että paikallisen sopimuksen osapuolilla, jotka voivat kyseisessä sopimuksessa säännellä yrityksen toimintaan ja organisaatioon liittyviä kysymyksiä sekä muodollisia ja aineellisia työehtoja, on asetuksen 2016/679 5 artiklassa, 6 artiklan 1 kohdassa sekä 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua käsittelyn tarpeellisuutta arvioitaessa harkintavalta, joka voi olla vain rajoitetusti tuomioistuinvalvonnan kohteena.
- 30 Sen puolesta ei puhu pelkästään edellä 25 kohdassa esitetty ajatus siitä, että työehtosopimusten osapuolet ovat lähellä tosiseikkoja. Myös – niin ikään edellä 25 kohdassa – oleva toteamus, jonka mukaan paikallisen sopimuksen osapuolet ovat pääsääntöisesti saattaneet vastakkaiset intressit asianmukaiseen tasapainoon, voisi puoltaa sitä, että paikallisen sopimuksen osapuolille annetaan tietty – millä tahansa tavalla järjestetty – harkintavalta käsittelyn tarpeellisuuden arvioinnissa. Jaoston mukaan tällaisen harkintavallan myöntämiseen liittyy kuitenkin merkittäviä epäilyjä.
- 31 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan työehtosopimuksilla toteutettujen toimenpiteiden luonne tosin eroaa niiden toimenpiteiden luonteesta, jotka jäsenvaltiot ovat yksipuolisesti toteuttaneet laeilla tai asetuksilla, sillä työmarkkinaosapuolet ovat silloin, kun ne ovat käyttäneet perusoikeuskirjan 28 artiklassa tunnustettua perusoikeuttaan neuvotella työehtosopimuksia, huolehtineet intressiensä välisen tasapainon määrittämisestä (unionin tuomioistuimen tuomiot 19.9.2018, Bedi, C-312/17, EU:C:2018:734, 68 kohta ja 8.9.2011, Hennigs ja Mai, C-297/10 ja C-298/10, EU:C:2011:560, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Jaoston näkemyksen mukaan on kuitenkin hyvin kyseenalaista, voidaanko näitä unionin tuomioistuimen toteamuksia soveltaa myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen paikalliseen sopimukseen, koska tällaisen sopimuksen osapuolet eivät voi ryhtyä työtaistelutoimenpiteisiin. Vaikka myös paikallisia sopimuksia voitaisiin pitää ilmentymänä perusoikeuskirjan

28 artiklassa tunnustetusta perusoikeudesta neuvotella työehtosopimuksia, siitä ei jaoston mukaan seuraa, että näiden sopimusten osapuolilla olisi sellainen harkintavalta, joka voisi olla tuomioistuINVALVONNAN kohteena vain rajoitetusti. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että siltä osin kuin perusoikeuskirjan 28 artiklassa julistettu oikeus neuvotella työehtosopimuksia kuuluu unionin oikeuden säännösten soveltamisalaan, sitä on käytettävä unionin oikeuden soveltamisalalla unionin oikeuden mukaisesti (unionin tuomioistuimen tuomiot 19.9.2018, Bedi, C-312/17, EU:C:2018:734, 69 kohta ja 8.9.2011, Hennigs ja Mai, C-297/10 ja C-298/10, EU:C:2011:560, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Sen vuoksi silloin, kun työmarkkinaosapuolet toteuttavat toimenpiteitä, jotka kuuluvat unionin oikeuden soveltamisalaan, niiden on noudatettava unionin oikeutta (ks. direktiivistä 2000/78/EY unionin tuomioistuimen tuomiot 19.9.2018, Bedi, C-312/17, EU:C:2018:734, 70 kohta, 12.12.2013, Hay, C-267/12, EU:C:2013:823, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja 8.9.2011, Hennigs ja Mai, C-297/10 ja C-298/10, EU:C:2011:560, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeussääntöjä, on velvollinen varmistamaan näiden oikeussääntöjen täyden vaikutuksen niin, että se tarvittaessa jättää omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia unionin oikeuden kanssa ristiriidassa olevia kansallisia sääntöjä, eikä sen tarvitse pyytää tai odottaa näiden kansallisten oikeussääntöjen poistamista lainsäädäntöteitse tai jollakin muulla perustuslain mukaisella tavalla (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 20.3.2003, Kutz-Bauer, C-187/00, EU:C:2003:168, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja 7.2.1991, Nimz, C-184/89, EU:C:1991:50, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan näitä näkökohtia sovelletaan myös silloin, kun unionin oikeuden vastainen sääntö perustuu työehtosopimukseen. Unionin oikeuden luonteen vastaista olisi nimittäin se, että kansalliselta tuomioistuimelta, joka on toimivaltainen soveltamaan unionin oikeutta, kiellettäisiin juuri tätä oikeutta soveltaessaan oikeus ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta työehtosopimuksen – tai mahdollisesti paikallisen sopimuksen – sellaisia määräyksiä ei sovelleta, jotka mahdollisesti estävät unionin oikeussääntöjen täyden vaikutuksen (ks. unionin tuomioistuimen tuomiot 20.3.2003, Kutz-Bauer, C-187/00, EU:C:2003:168, 74 kohta ja 7.2.1991, Nimz, C-184/89, EU:C:1991:50, 20 kohta). Jaoston mukaan on perusteita katsoa, että tällä direktiivin 2000/78/EY kaltaisia direktiivejä koskevalla oikeuskäytännöllä on merkitystä myös asetuksen 2016/679 vaatimusten kannalta.

4. Kolmas kysymys

- 32 Jos toiseen kysymykseen kuitenkin vastataan myöntävästi ja työehtosopimuksen – tässä tapauksessa paikallisen sopimuksen – osapuolilla on asetuksen 2016/679 5 artiklassa, 6 artiklan 1 kohdassa sekä 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun käsittelyn tarpeellisuuden arvioinnissa harkintavalta, joka voi olla vain rajoitetusti tuomioistuINVALVONNAN kohteena, jaosto tiedustelee kolmannella

ennakkoratkaisukysymyksellään, missä määrin tuomioistuinvalvontaa voidaan siinä tapauksessa rajoittaa. Tämä kysymys koskee arviointiperusteita, jotka voivat unionin tuomioistuimen mielestä olla välttämättömiä.

5. Neljäs kysymys

- 33 Neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellään jaosto tiedustelee, onko asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että henkilöllä on oikeus saada korvaus aineettomasta vahingosta jo silloin, kun hänen henkilötietojaan on käsitelty asetuksen 2016/679 säännösten vastaisesti, vai edellyttääkö oikeus saada korvausta aineettomasta vahingosta tämän lisäksi, että rekisteröity osoittaa, että hänelle on aiheutunut – jossain määrin merkittävä – aineeton vahinko.
- 34 Tältä osin jaosto, joka on tietoinen Oberster Gerichtshofin (ylin tuomioistuin, Itävalta) asiassa C-300/21 esittämästä ennakkoratkaisupyynnöstä ja ottaa huomioon asiassa C-667/21 esitetyn oman ennakkoratkaisupyynnönsä, katsoo, että asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdassa säädetään vain sellaisten henkilöiden oikeudesta korvaukseen, joiden omia (subjektiivisia) oikeuksia on loukattu sen vuoksi, että heidän henkilötietojensa käsittelyssä on rikottu yhtä tai useampaa asetuksen 2016/679 säännöstä (ks. asetuksen 2016/679 toinen perustelukappale), eli he ovat itse kyseisen asetusten rikkomisen tai rikkomisten kohteina. Lisäksi jaosto katsoo, että oikeus saada asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu korvaus aineettomasta vahingosta edellyttää kyseisen asetuksen rikkomisen lisäksi, että henkilö, jonka oikeuksia on loukattu, osoittaa (muun) aineettoman vahingon, joka hänelle on aiheutunut. Hänen ei siis tarvitse jaoston käsityksen mukaan osoittaa, että oikeudenloukkauksella on ”ainakin jossain määrin merkittävä vaikutus tai seuraus” (ks. tästä Oberster Gerichtshofin asiassa C-300/21 esittämä kolmas ennakkoratkaisukysymys). Jaoston mukaan jo se, että henkilön (subjektiivisia) oikeuksia on hänen henkilötietojensa käsittelyssä loukattu asetuksen 2016/679 yhden tai useamman säännöksen rikkomisella (ks. asetuksen 2016/679 toinen perustelukappale), johtaa korvattavaan aineettomaan vahinkoon (ks. jaoston asiassa C-667/21 esittämä ennakkoratkaisupyynnö, 33 kohta). Erityisesti jaosto katsoo, että jäsenvaltioiden yksittäisten tuomioistuinten tehtäväksi ei voida jättää sen arvioimista, onko – eri kansallisten sääntöjen mukaan – korvattava aineeton vahinko syntynyt.
- 35 Mikäli unionin tuomioistuin kuitenkin katsoo, että se, että henkilön (subjektiivisia) oikeuksia on loukattu hänen henkilötietojensa käsittelyssä asetuksen 2016/679 yhden tai useamman säännöksen rikkomisella (ks. asetuksen 2016/679 toinen perustelukappale), ei riitä vaan että lisäksi edellytetään, että henkilö, jonka oikeuksia on loukattu, osoittaa (muun) hänelle aiheutuneen – tarvittaessa jossain määrin merkittävän – aineettoman vahingon, jaoston on pääasian ratkaisemiseksi saatava tietää, mitkä arviointiperusteet ovat tältä osin merkityksellisiä.
- 36 Siltä osin kuin unionin tuomioistuin toteaa, että henkilön, jonka oikeuksia on loukattu, on osoitettava (muu) hänelle aiheutunut aineeton vahinko, pääasiassa

annettavan ratkaisun kannalta on tarpeen tietää erityisesti, mitkä arviointiperusteet ovat asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdan mukaan merkityksellisiä vahingon syntymisen, syy-yhteyden ja todistustaakan kannalta. Jatkossa voisi näin ollen nousta esiin kysymys siitä, onko jo se, että valittajan henkilötietoja on käytetty asetuksen 2016/679 säännösten vastaisesti kyseisen asetuksen 4 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettuun profiiliin luomiseen ja/tai käyttämiseen, (muu) jossain määrin merkittävä vahinko, vai onko tällaisesta (muusta) vahingosta kyse vain silloin, kun tällainen profiili vaikuttaisi hakijaan kielteisesti esimerkiksi siinä tapauksessa, että hän ei menestyisi työnhakumenettelyssä puuttuvan profiilin ”vuoksi”. Tähän liittyy kysymys siitä, kenellä – ottaen huomioon työntekijöiden todelliset vaikeudet perustella (muu) vahinko – on missäkin olosuhteissa todistustaakka ja kuinka tämä todistustaakka voidaan tarkemmin sanoen täyttää.

6. Viides kysymys

- 37 Jaosto tiedustele viidennellä ennakkoratkaisukysymyksellään, joka vastaa kyseisen jaoston asiassa C-667/21 esittämää neljättä ennakkoratkaisukysymystä (35 kohta ja sitä seuraavat kohdat), onko asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdalla sen kompensoivan tehtävän lisäksi erityis- tai yleisestävä luonne ja onko tämä otettava huomioon arvioitaessa asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdan nojalla korvattavan aineettoman vahingon, jonka rekisterinpitäjä (tai henkilötietojen käsittelijä) on velvollinen maksamaan, suuruutta.
- 38 Asetuksen 2016/679 146 perustelukappaleen mukaan rekisteröityjen olisi saatava täysi ja tosiasiallinen korvaus aiheutuneesta vahingosta. Tältä osin jaosto katsoo, että arvioidessaan aineettomasta vahingosta maksettavaa korvausta tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki yksittäistapauksen olosuhteet ja että asetukseen 2016/679 perustuvien oikeuksien todellinen ja tehokas oikeussuoja on taattava. Tästä syystä merkitystä voi olla sillä, että – kuten muillakin unionin oikeuden aloilla – aineettomasta vahingosta maksettavan korvauksen suuruuden on vastattava asetuksen 2016/679 rikkomisen, josta tällainen seuraamus määrätään, vakavuutta, ja tässä yhteydessä on oletettavasti varmistettava todellinen varoittava vaikutus – tarvittaessa yleis- tai erityisestävä luonne huomioon ottaen – yleistä suhteellisuusperiaatetta kuitenkin noudattaen (ks. muiden unionin oikeuden alojen osalta esim. unionin tuomioistuimen tuomiot 15.4.2021, Braathens Regional Aviation, C-30/19, EU:C:2021:269, 38 kohta ja 25.4.2013, Asociația ACCEPT, C-81/12, EU:C:2013:275, 63 kohta).
- 39 Mainitun tehokkuusperiaatteen lisäksi myös vastaavuusperiaate on mahdollisesti otettava huomioon aineettomasta vahingosta maksettavan korvauksen suuruutta arvioitaessa. Tältä osin jaosto tosin katsoo, että asetuksen 2016/679 82 artiklaan ei sisälly viittausta Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainsäädäntöön, jolloin kyseistä säännöstä on tulkittava itsenäisesti ja yhdenmukaisesti koko unionissa. Koska jäsenvaltioissa vastaavissa tapauksissa määrättävien vahingonkorvausten suuruudessa on eroja, aineettomasta vahingosta maksettavan korvauksen suuruudessa on kuitenkin mahdollisesti otettava huomioon myös vastaavuuteen liittyviä näkökohtia (ks. tältä osin jäsenvaltioiden oikeudesta määrittää

asianmukaiset perusteet valtion vastuulle vahingoista, joita yksityisille aiheutuu unionin oikeuden rikkomisista mm. unionin tuomioistuimen tuomiot 5.3.1996, Brasserie du pêcheur ja Factortame, C-46/93 ja C-48/93, EU:C:1996:79, 67 kohta ja 19.11.1991, Francovich ym., C-6/90 ja C-9/90, EU:C:1991:428, 42 kohta ja sitä seuraava kohta).

7. *Kuudes kysymys*

- 40 Jaosto tiedustelelee kuudennella ennakkoratkaisukysymyksellään, joka vastaa kyseisen jaoston asiassa C-667/21 esittämää viidettä ennakkoratkaisukysymystä (38 kohta ja sitä seuraavat kohdat), onko rekisterinpitäjän (tai henkilötietojen käsittelijän) tuottamuksen asteella merkitystä arvioitaessa asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdan nojalla korvattavan aineettoman vahingon suuruutta. Tässä yhteydessä on epäselvää erityisesti, voidaanko rekisterinpitäjän (tai henkilötietojen käsittelijän) tuottamuksen puuttuminen tai vähäinen tuottamus ottaa huomioon tämän eduksi.
- 41 Jaosto toteaa, että tämän kysymyksen taustalla on erityisesti Saksan siviilioikeus, jossa tuottamuksesta riippumattoman vastuun tunnusmerkistöjen lisäksi säädetään myös tuottamukseen perustuvan vastuun tunnusmerkistöistä, jolloin tuottamuksesta käytetään kansallisessa yleisessä velvoiteoikeudessa ilmaisua ”Vertretenmüssen”, joka kuvaa vastuuta oikeudenloukkauksesta. Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch) 276 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan vahingon aiheuttajan on pääsääntöisesti vastattava tahallisuudesta ja huolimattomuudesta aiheutuvasta vahingosta, ellei ole säädetty ankarammasta tai lievemmästä vastuusta. Jos sama pätee asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohtaan, vastuuseen pelkästä kyseisen asetuksen rikkomisesta olisi liityttävä muutakin, nimittäin tahallisuuteen tai huolimattomuuteen perustuva subjektiivinen moitittavuus. Jaosto kuitenkin katsoo, että asetuksen 2016/679 82 artiklan 1 kohdan mukainen rekisterinpitäjän (tai henkilötietojen käsittelijän) vastuu on tuottamuksesta riippumaton, jolloin kyseisessä säännöksessä rikkojan vastuuta ei aseteta mitenkään riippuvaiseksi tuottamuksen olemassaolosta tai osoittamisesta (ks. muiden unionin oikeuden alojen osalta esim. unionin tuomioistuimen tuomiot 22.4.1997, Draehmpaehl, C-180/95, EU:C:1997:208, 17 kohta ja tuomio 8.11.1990, Dekker, C-177/88, EU:C:1990:383, 22 kohta). Kuten edellä 34 kohdassa on todettu, jaosto olettaa, että jo asetuksen 2016/679 rikkomisen itsessään riittää kyseisen asetuksen 82 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun oikeuden syntymiseen.
- 42 Lopuksi jaosto katsoo, että asetuksen 2016/679 82 artiklan 3 kohdasta ei tältä osin seuraa mitään poikkeavaa. Siihen sisältyvä säännös, jonka mukaan sen osoittaminen, ettei vastuuta vahingon aiheuttaneesta tapahtumasta ole, johtaa vastuusta vapautumiseen, ei jaoston käsityksen mukaan koske tuottamusta ilmaisun ”Vertretenmüssen” merkityksessä. Asetuksen 2016/679 82 artiklan 3 kohta koskee pikemminkin ainoastaan kysymystä ”osallisuudesta” (merkityksessä ”osallistunut” tai ”ei osallistunut”) – esimerkiksi ulkopuolelta käsin monimutkaisilta vaikuttavissa tiedonkäsittely-yhteyksissä, joissa on useita

mahdollisia osallistujia – tai kysymystä tekijästä syy-yhteyden merkityksessä. Viimeksi mainitusta voidaan esimerkiksi katsoa olevan kyse, jos vastuun synnyttävä seikka perustuu kolmannen osapuolen luvattomaan tietojen käyttöön, joka onnistui kaikista vaadituista turvatoimenpiteistä huolimatta.

TYÖASIAKIRJA